

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

ΕΠΙΤΑΧΥΝΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΟΝΟΜΗ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

-|-

Α. Βασικά κρήρια των επιλογών του Νομοσχεδίου υπήρξαν αφενός η προώθηση μέτρων που επιτρέπουν τη διεξαγωγή της ποινικής δίκης μέσα σε εύλογη προθεσμία και αφετέρου η μέριμνα για τη συναρμογή των λύσεων που προτείνονται με τον δικαιοκρατικό χαρακτήρα της ποινικής διαδικασίας, την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και την ποιότητα της απονεμόμενης δικαιοσύνης.

Με το συγκεκριμένο Νομοσχέδιο γίνεται προσπάθεια εξορθολογισμού των γενικά διαπιστωμένων αδυναμιών κατά την απονομή της ποινικής δικαιοσύνης, εναρμόνισης των επιβαλλόμενων νομοθετικών παρεμβάσεων με το συνολικό πνεύμα της ισχύουσας δικονομικής τάξης, αλλά και λελογισμένης εισαγωγής μέτρων εκσυγχρονισμού της.

Οι προτάσεις για τις αναγκαίες τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, Ειδικών Ποινικών Νόμων καθώς και του Κώδικα Οργανισμού των Δικαστηρίων και καταστάσεως δικαστικών λειτουργιών εκτίθενται αναλυτικά στο δεύτερο μέρος. Οι αιτιολογικές σκέψεις για τις προτάσεις αυτές είναι οι εξής :

1. Προτείνεται η εισαγωγή του θεσμού της ποινικής συνδιαλλαγής που ανταποκρίνεται στη βασική επιδίωξη της ποινικής δίκης για αποκατάσταση ασφαλούς και ειρηνικού κοινωνικού βίου υπό την αιγίδα του νόμου. Η διεθνής εμπειρία από τη διαδικασία επίλυσης ποινικών διαφορών συνηγορεί υπέρ της θεσπίσεως της διαδικασίας συνδιαλλαγής διότι, όπου εφαρμόστηκε, επήλθε αποσυμφόρηση των ποινικών ακροατηρίων και παρασχέθηκε έτσι η δυνατότητα των δικαστηρίων να ασχολούνται με την ταχεία και ποιοτικά επιβαλλόμενη εκδίκαση των εγκλημάτων. Ο θεσμός αυτός ολοκληρώνεται με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις των περιπτώσεων έμπρακτης μετάνοιας και εντελούς ικανοποίησης του ζημιωθέντα, ώστε να δημιουργείται για πρώτη φορά ένα συστηματικό και λυσιτελές μέσο εκσυγχρονισμού, βελτίωσης και επιτάχυνσης της ποινικής διαδικασίας.

2. Προτείνεται η τροποποίηση ορισμένων διατάξεων του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, χάριν της νομοτεχνικής απλούστευσης και εξορθολογισμού τους, αλλά και εναρμόνισης της εθνικής νομοθεσίας αφενός στην ΕΣΔΑ και στο ΔΣΑΠΔ και αφετέρου στο 14^ο πρωτόκολλο της ΕΣΔΑ, που προωθούν την αρχή της επικουρικότητας και την αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών, ιδιαίτερα εκείνο της διεξαγωγής της ποινικής δίκης εντός λογικής προθεσμίας και χωρίς υπαίτια καθυστέρηση (άρθρα 43§3, 47§3, 111, 112 παρ. 2 και 4, 171 παρ. 1 δ', 248, 308, 309, 349, και 375 ΚΠΔ).

3. Προτείνεται να καταργηθούν οι διατάξεις του Ποινικού Κώδικα για τη μονομαχία (άρθρα 316 έως και 321) και την καταστολή φθορών που προκαλούν το κοινό αίσθημα (άρθρο 384 Α) ως αναχρονιστικές και μηδέποτε εφαρμοσθείσες οι πρώτες και ως φέρουσα παρωχημένο ιδεολογικό στίγμα και χωρίς αντεγκληματική χρησιμότητα η δεύτερη.

4. Προτείνεται να αποποινικοποιηθεί η οφειλή μικροποσών στα ασφαλιστικά ταμεία, με διαφοροποίηση του ύψους μεταξύ των παρακρατούμενων από τον εργοδότη εισφορών των ασφαλισμένων και όσων ο εργοδότης οφείλει προσωπικά, ώστε η πρώτη πράξη να αντιμετωπίζεται αυστηρότερα από τη δεύτερη. Η λύση αυτή ανταποκρίνεται στα κοινωνικοοικονομικά δεδομένα και συνεπάγεται αποσυμφόρηση των ποινικών δικαστηρίων.

5. Προτείνεται η υπαγωγή στο «φυσικό δικαστή» (Μικτά Ορκωτά Δικαστήρια) των υποθέσεων ανηλικών θυμάτων κακουργηματικών πράξεων, προς εξορθολογισμό της δικονομικής τάξης στο σημείο αυτό και παράλληλη επίσπευση της εκδικάσεως των υποθέσεων αυτών, αλλά και επιτάχυνσης της διαδικασίας στα Τριμελή Εφετεία Κακουργημάτων.

6. Προτείνεται, τέλος, η υποχρέωση αξιολόγησης κατά την επιθεώρηση των εισαγγελικών λειτουργιών και των διατάξεων που εκδίδουν, ώστε να καλλιεργηθεί πνεύμα ιδιαίτερου ελέγχου της υπόθεσης πριν ασκηθεί η ποινική δίωξη. Η επιτάχυνση της ποινικής διαδικασίας που επιχειρήθηκε με τη γενίκευση της προκαταρκτικής εξέτασης βασίζεται στην ευτολία των εισαγγελέων, ώστε να ασκείται ποινική δίωξη τότε μόνον, όταν πραγματικά υπάρχουν ενδείξεις ενοχής, αλλιώς να αρχειοθετείται η υπόθεση χάριν κυρίως του μείζονος αγαθού της διεξαγωγής της δίκης σε εύλογο χρόνο αλλά και προς αποφυγή άσκοπης προσβολής της αξιοπρέπειας προφανώς αθώων πολιτών.

Β. Ανεξάρτητα από τις κατά τα παραπάνω προωθούμενες μεταβολές, γεγονός παραμένει η διαπίστωση ότι ο ρυθμός απονομής της ποινικής δικαιοσύνης στη χώρα μας σήμερα είναι αφόρητα βραδύς. Δεν θα ήταν υπερβολή το να πει κανείς ότι η όλη κατάσταση προσεγγίζει, αν δεν ταυτίζεται με το κθεστώ της «αρνητικότητας», που στο χώρο της ποινικής δίκης εκφράζεται με τη μορφή της «ατιμωρησίας». Οι εκφράσεις του φαινομένου αυτού εμφανίζονται ιδιαίτερα οξείες σε επίπεδο κακουργημάτων, πολλά από τα οποία δεν έχουν εισέτι δικαστεί σε πρώτο βαθμό, παρόλον ότι από το χρόνο τελέσεώς τους έχει παρέλθει

διάστημα μείζον της 12ετίας. Το αμετάκλητο της σχετικής κρίσεως σε όχι λίγες περιπτώσεις δεν απέχει πολύ από την συμπλήρωση του χρόνου της παραγραφής.

Οι συνέπειες μιας τέτοιας εικόνας είναι άμεσα ορατές : Η χώρα μας ελέγχεται διαρκώς ως παραβαίνουσα αυξημένης τυπικής ισχύος επιταγές, που επιτάσσουν την εκδίκαση των υποθέσεων μέσα σε «λογική προθεσμία» (: άρθρο 6 § 1 εδ. α' ΕΣΔΑ) και χωρίς «αδικολογική καθυστέρηση» (: άρθρο 14 § 3 περ. γ' ΔΣΑΠΔ)- η αποκατάσταση της από το έγκλημα διαταραχθείσας κανονικής ειρήνης δεν συντελείται - η «ετεροχρονισμένη» τιμωρία χάνει βαθμιαία όλο και περισσότερο τη δικαίωσή της και στο τέλος εκφυλίζεται ως ένα βαθμό σε απλή εκδίκαση - η ποιότητα του παραγόμενου δικαιοδοτικού έργου διαρκώς υποβαθμίζεται αφού η όλη διαδικασία προσλαμβάνει και ανήλικα χαρακτηριστικά της «διεκπεραίωσης» και όχι της «κρίσεως». Από την άλλη πλευρά θα μπορούσε κανείς να προσθέσει ότι η βραδύτητα της ποινικής διαδικασίας σημαίνει και παράταση της ταλαιπωρίας του, ενδεχομένως αθώου, κατηγορουμένου, του οποίου η θέση πρέπει να ξεκαθαρίσει όσο το δυνατόν συντομότερα. Κάτω από αυτές τις (αναμφισβήτητες) συνταγματικές και γνήσιες για ιδιότυπη «κατάσταση δικονομικής ανάγκης» δεν αποτελεί μόνο φραστικό σχήμα .

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει συστήσει επιτροπή 10μελή (από δικαστικούς λειτουργούς, πανεπιστημιακούς και δικηγόρους) για τη σύνταξη νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο, όντας κατά βάση δημιούργημα των αρχών του περασμένου αιώνα, δεν κρίνεται επαρκές να αντιμετωπίσει τις απαιτήσεις της σημερινής πραγματικότητας, οι επελευθερωτικές δε αλληλέγγυες παρεμβάσεις, το μόνο που πέτυχαν ήταν η αλλόωση της φυσιογνωμίας του με τη δημιουργία μιας, πλάστην υπάρχουσα, «παραδικονομίας».

Παρά το γεγονός ότι η συγκροτηθείσα ως άνω Επιτροπή προχωρά το έργο της με ιδιαίτερα εντατικούς ρυθμούς, η πίεση της πραγματικότητας αξιώνει την άμεση λήψη ορισμένων μέτρων, με τη μορφή ενός προ - σταδίου σε σχέση με τον τελικά επιδιωκόμενο στόχο (= τη σύνταξη νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας). Τα προτεινόμενα μέτρα επικεντρώνονται σε τρεις χώρους : την επιτάχυνση της ποινικής δίκης - την αποκατάσταση εμφανώς δικαιοκρατικών ελλειμμάτων και την άρση ενδοσυστηματικών αντινομιών. Ειδικότερα :

Στα μέτρα επιτάχυνσης της ποινικής διαδικασίας εντάσσονται μεταβολές που αφορούν: τη μείωση του χρόνου διεξαγωγής της προκαταρκτικής εξέτασης, της προανάκρισης και της κύριας ανάκρισης- την οριοθέτηση του χρόνου εντός του οποίου οφείλει να καταρτιστεί η προς το συμβούλιο απευθυνόμενη εισαγγελική πρόταση και να εκδοθεί από το δικαστικό συμβούλιο το αντίστοιχο βούλευμα - την (σχεδόν ολοκληρωτική) παράκαμψη της προανάκρισης - την περάτωση της κύριας ανάκρισης με βούλευμα του συμβουλίου πλημμελειοδικών - την κατάργηση

του ενδίκου μέσου της αναιρέσεως και την (απόλυτη) συρρίκνωση του ενδίκου μέσου της εφέσεως κατά βουλεύματος - την αύξηση της αρμοδιότητας του μονομελούς πλημμελειοδικείου (και την κατά τα παραπάνω ελαχιστοποίηση των περιπτώσεων ιδιάζουσας δωσιδικίας) - τον περιορισμό των αναβολών της δίκης (με την πρόβλεψη χρόνου αναβολής και υποχρέωση εκδίκησης της υπόθεσης από την ίδια σύνθεση) - την κατάργηση της αναστολής της για κάκωργημα διαδικασίας σε περίπτωση απουσίας του γνωστής διαμονής κατηγορουμένου και τον εξορθολογισμό των ορίων του εκκλητού.

Στα μέτρα ενσχύσεως της θέσεως του κατηγορουμένου ενάσονται : η οριοθέτηση των περιπτώσεων ανώρσης της αρχειοθετημένης καταγγελίας και η θέσπιση προϋποθέσεων προόδου της διαδικασίας - η ουσιαστικοποίηση του δικαιώματος του κατηγορουμένου για αυτοπρόσωπη εμφάνιση στο δικαστικό συμβούλιο - η εξασφάλιση του δικαίωματος ακρόασης στις διατηρούμενες (ελάχιστες) περιπτώσεις απευθείας κλήσεως - η εισαγωγή δυνατότητας ακυρώσεως διαδικασίας επί κακουργημάτων - η πρόβλεψη ιδιαίτερων δικασίμων μόνον για τους προσωρινά κρατούμενους και η αναγνώριση δικαιώματος ασκήσεως εφέσεως κατά αποφάσεων των δικαστηρίων ανήκων που επιβάλλων ανφορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα ή στερητική της ελευθερίας ποινή.

Στην άρση ενδοσυστηματικών δυσαρμονιών αποβλέπουν οι αφορώσες τα άρθρα 308 § 3 και 315 ΚΠΔ παρεμβάσεις.

-II-

Ειδικότερα αναφέρονται τα εξής:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α **Ποινικός Κώδικας**

Άρθρο 1

Με το άρθρο 14 Ν. 2721/1999 προστέθηκε η παρ. 2 του άρθρου 379 ΠΚ, που προβλέπει την απαλλαγή από την ποινή του υπαιτίου υπεξαίρεσης σε βαθμό πλημμελήματος, ο οποίος ικανοποιεί τον ζημιωθέντα μέχρι την έκδοση της οριστικής απόφασης του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου. Εξάλλου με το άρθρο 27 Ν. 3346/2005 τροποποιήθηκε η παρ. 2 του άρθρου 393 ΠΚ, σύμφωνα με την οποία απαλλάσσεται από την ποινή ο υπαίτιος πλημμεληματικών πράξεων φθοράς ξένης ιδιοκτησίας (εξαιρέσει ορισμένων

περιπτώσεων), απάτης, απάτης με υπολογιστή, απάτης περί τις ασφάλειες, απιστίας, τοκογλυφίας και αισχροκέρδειας, εφόσον ικανοποιεί πλήρως τον ζημιωθέντα μέχρι την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Με τις ως άνω ρυθμίσεις ουσιαστικού ποινικού δικαίου εισήχθη στο ποινικό μας σύστημα ο θεσμός της ποινικής συνδιαλλαγής, ο οποίος κατά την εκπεφρασμένη βούληση του νομοθέτη *«επιτυγχάνει την επαναφορά των πραγμάτων στην προηγούμενη κοινωνική ισορροπία, αμβλύνει την ανησυχία της κανονίας, που έχει προκαλέσει η συμπεριφορά του δράστη, τονώνει το αίσθημα ασφάλειας απέναντι στο δίκαιο, εμπλουτίζει την ιδέα της επιείκειας και της συμφιλίωσης, δεδομένου ότι η κανονία ή ακόμη και ο ίδιος ο παθών σε πολλές περιπτώσεις ελαφράς ή και μέσης βαρύτητας εγκλημάτων δεν ζητούν την επιβολή ποινής»* (βλ. Εισηγητική Έκθεση Ν. 2721/1999 σε ΚΝοΒ 1999, 1020 επ.).

Το πλέγμα των διατάξεων της ποινικής συνδιαλλαγής, όπως ισχύει σήμερα, είναι κατά αρχάς ελλείψεις, αφού για την ταυτότητα του λήφω η δυνατότητα αποκατάστασης της ζημίας θα έπρεπε να προβλέπεται και σε ορισμένα άλλα πλημμελήματα μικρής ή μέσης βαρύτητας, όπως η κλοπή, η απρόκλητη φθορά ξένης ιδιοκτησίας η αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος και η παραπλάνηση ανηλίκων σε χρέη. Περαιτέρω τα χρονικά όρια της ποινικής συνδιαλλαγής εμφανίζουν αδικαιολόγητες αποκλίσεις, αφού στη μεν υπεξαίρεση η αποκατάσταση της ζημίας εκτείνεται μέχρι την έκδοση της πρωτόδικης απόφασης (άρθρο 379 παρ. 2 ΠΚ), στα δε πλημμελήματα της φθοράς, της απάτης (κοινής, με υπολογιστή και περί τις ασφάλειες), απιστίας, τοκογλυφίας και αισχροκέρδειας πρέπει να ολοκληρωθεί μέχρι την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο (άρθρο 393 παρ. 2 ΠΚ).

Η ρύθμιση του άρθρου 393 παρ. 2 ΠΚ εξυπηρετεί την επιτάχυνση της ποινικής διαδικασίας, αφού απαλλάσσει τα ποινικά δικαστήρια από την εκδίκαση υποθέσεων, που ουσιαστικά έχουν διευθετηθεί με την ικανοποίηση των οικονομικών αξιώσεων του ζημιωθέντος, επί πλέον δε παρέχει ένα πρόσθετο κίνητρο στον κατηγορούμενο να ικανοποιήσει εγκαίρως τον παθόντα και να μην αναμένει καιροσκοπικά την εξέλιξη της σε βάρος του ποινικής διαδικασίας. Με την προτεινόμενη ρύθμιση εξασφαλίζεται ένα διευρυμένο και ομοιογενές πεδίο εφαρμογής του θεσμού της ποινικής συνδιαλλαγής επί πλημμελημάτων.

Στα κακουργήματα υπό το ισχύον καθεστώς δεν προβλέπεται δυνατότητα ποινικής συνδιαλλαγής, η δε αποκατάσταση της ζημίας μπορεί να συντελεσθεί μόνο μέσω του θεσμού της έμπρακτης μετάνοιας υπό τις αυστηρές προϋποθέσεις του άρθρου 379 παρ. 1 ΠΚ (εντελής ικανοποίηση του ζημιωθέντος οικειοθελώς και πριν από την εξέταση του υπαιτίου από τις αρχές). Η έμπρακτη μετάνοια διατηρείται με την προτεινόμενη ρύθμιση ως λόγος εξαλείψεως του αξιοποίνου για όλα τα κακουργήματα, για τα οποία ισχύει σήμερα (κλοπή, υπεξαίρεση, απάτη, απιστία και τοκογλυφία), όμως για λόγους νομοτεχνικούς καταστρώνεται σε δύο αυτοτελείς διατάξεις, που τίθενται στο τέλος των κεφαλαίων κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας καταργουμένων των ειδικών διατάξεων των άρθρων 393 παρ. 1 και 404 παρ. 5 ΠΚ.

Βάσει των ανωτέρω επί κακουργημάτων σε ένα πρώτο στάδιο, που έχει ως απώτατο όριο την εξέταση του υπαιτίου από τις αρχές, η εντελής ικανοποίηση του παθόντος εξαλείφει το αξιοποίνο της πράξης, εφόσον ο

υπαίτιος έχει εκδηλώσει φρονηματική μεταστροφή (οικειοθελές της έμπρακτης μετάνοιας). Ωστόσο κρίνεται αναγκαίο υπό το πρίσμα των σκοπών της συνδιαλλαγής να παρασχεθεί στον υπαίτιο κακουργήματος μία δεύτερη ευκαιρία για αποκατάσταση της ζημίας, ακόμη και όταν αυτή δεν συνοδεύεται από τη «μετάνοια», στην οποία στηρίζεται ο αποκλεισμός του αξιοποίνου.

Με αυτές τις σκέψεις προτείνεται να θεσπισθεί και επί κακουργημάτων ένας λόγος απαλλαγής από την ποινή στα πρότυπα των ρυθμίσεων των άρθρων 379 παρ. 2 και 393 παρ. 2 ΠΚ, χωρίς δηλαδή να απαιτούνται οι αυστηρές προϋποθέσεις του άρθρου 379 παρ. 1 ΠΚ. Λόγω της βαρύτητας των κακουργηματικών πράξεων κρίνεται εύλογο η δυνατότητα ατιμωρητί συνδιαλλαγής να περιορισθεί στη φάση της προκαταρκτικής εξέτασης έτσι ώστε αφενός να συντελείται εγκαίρως η ικανοποίηση του παθόντος και αφετέρου να εξοικονομείται η επακολουθούσα μετά την ποινική δίωξη κυρία ανάκριση. Μετά την άσκηση της ποινικής δίωξης, ως μόνη διέξοδος απομένει η προτεινόμενη δικονομική διαδικασία συνδιαλλαγής του άρθρου 308^A ΚΠΔ, η οποία οδηγεί στην επιβολή σημαντικά μειωμένης ποινής. Η προτεινόμενη δυνατότητα αποκατάστασης της ζημίας χωρίς την επιβολή ποινής ακόμη και μετά την εξέταση από τις αρχές δεν στερείται πρακτικής αξίας, διότι συχνά ο υπαίτιος πληροφορείται το πρώτον το μέγεθος της ζημίας όταν λαμβάνει αντίγραφα από την ποινική δικογραφία κατά την κλήση του προς παροχή εξηγήσεων. Σημειώνεται ότι κατά σύμφωνη με το πνεύμα της προτεινόμενης ρύθμισης ερμηνεία η δυνατότητα αποκατάστασης της ζημίας παρέχεται και κατά τη διάρκεια της ΕΔΕ ή της αστυνομικής προανάκρισης ή του διενεργούμενου από το Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης ελέγχου, που υποκαθιστούν την προκαταρκτική εξέταση.

Άρθρο 2

A. Η διατήρηση των προβλεπομένων στο δέκατο έβδομο κεφάλαιο του Π.Κ. εγκλημάτων, που αναφέρονται στη μονομαχία, συνιστά σαφή αναχρονισμό (στη Γερμανία έχουν καταργηθεί από το έτος 1969) και ως εκ τούτου η κατάργησή τους αποτελεί αναγκαίο βήμα ποινικού εξορθολογισμού.

B. Προτείνεται η κατάργηση της διάταξης του άρθρου 384 Α ΠΚ διότι: α) δεν θίγεται η ιδιοκτησία, β) το «κοινό αίσθημα» δεν συνιστά αγαθό, αλλά υποκειμενική αόριστη έννοια, γ) η απαξία του εγκλήματος εγκλωβίζεται αν τρίτητα στον τρόπο ζωής, δ) δεν απηχεί κ μία πραγματική ή αντεγκληματική ανάγκη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

Κώδικας Ποινικής Δικονομίας

Άρθρο 12

A. Ο θεσμός της ποινικής συνδιαλλαγής εγγράφεται ως εναλλακτική διαδικασία απονομής της ποινικής δικαιοσύνης, που εναρμονίζεται πλήρως με την κεντρική στόχευση της ποινικής δίκης για αποκατάσταση της δικαιοσύνης ειρήνης.

Η θέσπιση αυτής της διαδικασίας επίλυσης ποινικών διαφορών υπακούει στις συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, αλλά και στην αναγκαιότητα αποσυμφόρησης της σχετικής δικαστικής ύλης. Η εμπειρία από τις έννομες τάξεις εφαρμογής τέτοιων ειδικών διαδικασιών (Η.Π.Α., Μεγάλη Βρετανία, Ιταλία), αποδεικνύει ότι ένα πολύ μεγάλο ποσοστό ποινικών υποθέσεων (από 60 – 86%) επιλύεται με τον τρόπο αυτό, που επιτρέπει την ικανοποιητική υλοποίηση της τακτικής διαδικασίας στις υπόλοιπες περιπτώσεις.

Κατά των ειδικών διαδικασιών ποινικής συνδιαλλαγής αντιπάσεται ότι δεν συμβιβάζονται άνευ ετέρου με αξονικές αρχές της τακτικής ποινικής διαδικασίας και με το δόγμα του ποινικού δικαίου, που προτάσσει την ποινική αξίωση της Πολιτείας. Η προώθηση των διαδικασιών αυτών και στο πλαίσιο της λεγόμενης ηπειρωτικής δίκης μπορεί να βασιστεί, ωστόσο, στον χαρακτήρα των εναλλακτικών αυτών μορφών απονομής ποινικής δικαιοσύνης ως ειδικών διαδικασιών, οι οποίες προσφέρονται για επίλυση ποινικών διαφορών αμιγώς οικονομικού περιεχομένου (χωρίς το στοιχείο της βίας). Εκεί, δηλαδή, που το προτασόμενο στοιχείο στην αξίωση προστασίας έχει περιουσιακό περιεχόμενο και η αποκατάσταση των ζημιών του εγκλήματος εμφανίζεται να υποστέλλει ή να μειώνει την αξίωση βαριάς τιμώρησης του δράστη. Υπό αυτό το πρίσμα, η προώθηση λύσεων αποκατάστασης των ζημιών του εγκλήματος στο πλαίσιο της ποινικής συνδιαλλαγής υπηρετεί σαφέστατα – παράλληλα με την ποινική αξίωση της πολιτείας για επίτευξη κοινωνικής ειρήνης – την αξίωση του θύματος για εντελή ικανοποίησή του.

Τούτων δοθέντων αξίζει να προταχθούν τα επιμέρους αξονικά στοιχεία του νεοεισαγόμενου θεσμού, ώστε να διαφανεί η φυσιογνωμία του.

(α) Το πεδίο εφαρμογής του θεσμού της ποινικής συνδιαλλαγής στα κακουργήματα των άρθρων 374, 375, 386, 386^A, 390 και 404 ΠΚ υπακούει στην αξίωση σύμπλευσης με τις ρυθμίσεις του ουσιαστικού ποινικού δικαίου που επιτρέπουν στα ίδια εγκλήματα την εφαρμογή των θεσμών της έμπρακτης μετάνοιας και των λόγων απαλλαγής από την ποινή.

(β) Η εφαρμογή της ποινικής συνδιαλλαγής προϋποθέτει την άσκηση της ποινικής δίωξης.

(γ) Η ανάγκη κατάρτισης μιας ρητής, ορισμένης, βάσιμης και δεσμευτικής συμφωνίας μεταξύ των μερών επιβάλλει την εκπροσώπηση των δύο πλευρών από συνηγόρους, ώστε να εξασφαλίζεται συνάμα η προώθηση των ζητημάτων αποτελεσματικής υπεράσπισης των δικαιωμάτων και συμφερόντων των διαδίκων. Εύλογα, ως εκ τούτου, επιβάλλεται εν

προκειμένω ο αυτεπάγγελτος διορισμός συνηγόρου εκ μέρους του εισαγγελέα στον διάδικο, που δεν έχει, από τον σχετικό πίνακα του οικείου δικηγορικού συλλόγου.

(δ) Λόγοι εξασφάλισης αφενός του ελεύθερου και ανεπηρέαστου της απόφασης των διαδίκων και αφετέρου της ορθής και σύμφωνης με τις θεμελιώδεις αρχές της ποινικής δίκης διεξαγωγής της (λ.χ. τεκμήριο αθωότητας) επιτάσσουν τη θέση ως μοναδικής προϋπόθεσης για την έναρξη της διαδικασίας συνδιαλλαγής της προϋπόθεσης του αιτήματος του κατηγορουμένου σχετικά με την ετοιμότητά του για απόδοση του ιδιοποιημένου πράγματος ή για την πλήρη αποκατάσταση των συνεπειών που προκλήθηκαν από το έγκλημα.

(ε) Η μη επίτευξη συνδιαλλαγής, έχει ως συνέπεια η μὲν αίτηση να θεωρείται ως ουδέποτε υποβληθείσα, το οικείο δε υλικό να καταστρέφεται. Ρητά επιπλέον θεσπίζεται στο εδάφιο αυτό αποδεικτική απαγόρευση αξιοποίησης του σχετικού υλικού, η τυχόν παραβίαση της οποίας συνιστά παραβίαση του δικαίωματος σε δίκαιη δίκη που συντάσσεται την απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας κατ' άρθρο 171 παρ. 1 δ' ΚΠΔ. Τέλος, με σαφήνεια αντιμετωπίζονται η σχέση της ποινικής συνδιαλλαγής με τα μέτρα δικονομικού καταναγκασμού και το αντικείμενό της σε περίπτωση απόπειρας.

(στ) Η δυνατότητα χωρισμού της υπόθεσης για τον συμμετοχο εκείνον, που επιθυμεί να δικασθεί με την τακτική διαδικασία, παρέχεται ακριβώς γιατί στην περίπτωση αυτή προέχει η εξασφάλιση του δικαιώματος πρόσβασης στο φυσικό του δικαστήριο.

(ζ) Η ταχύτατη εισαγωγή της υπόθεσης στο αρμόδιο δικαστήριο υπακούει στην αξίωση άμεσης εκδίκασης μιας αποδεδειγμένης υπόθεσης.

(η) Η εκδίκαση της υπόθεσης από το δικαστήριο εξικνείται στην επικύρωση του πρακτικού συνδιαλλαγής, το οποίο υποδηλώνει την ενοχή του κατηγορουμένου για την πράξη που περιγράφεται στο κατηγορητήριο. Για αυτό και παρέλκει εν προκειμένω η διεξαγωγή αποδεικτικής διαδικασίας, για τη διαπίστωση της ενοχής του δράστη. Αυτονόητη είναι, εξάλλου, η λήψη υπόψη των επικαλούμενων από τον κατηγορούμενο αποδεικτικών μέσων, η οποία κατατείνει στην κάλυψη των αναγκών διάγνωσης της προσωπικότητας του κατηγορουμένου και των άλλων στοιχείων του άρθρου 79 ΠΚ για την επιμέτρηση της ποινής.

(θ) Η δυνατότητα άσκησης του ένδικου μέσου της αναίρεσης (όχι όμως και της έφεσης) κατά της απόφασης του δικαστηρίου της ποινικής συνδιαλλαγής παρέχεται για αμιγώς δικαστικές λύσεις, αφού η διεξαγωγή της διαδικασίας επιμέτρησης της ποινής δεν πρέπει να τίθεται στο απυρόβλητο του ανααιρετικού ελέγχου.

(ι) Η πρόβλεψη για επιβολή ποινής που δεν υπερβαίνει τα δύο έτη είναι σε αρμονία με την ουσία της συνδιαλλαγής, ενώ η μη επιβολή δικαστικών εξόδων και η μη καταχώριση στο ποινικό μητρώο ωθούν σε ευρεία αποδοχή του θεσμού

Άρθρα 3, 7, 10 και 13

Οι προτεινόμενες με τα άρθρα 3, 7, 10 και 13 του Νομοσχεδίου μεταβολές στοχεύουν προεχόντως σε μια λελογισμένη επιτάχυνση των ρυθμών της διαδικασίας. Δικαιοκρατικά, εισάγονται δικλείδες ασφαλείας που εγγυώνται την ορθή διεξαγωγή του προανακριτικού ή ανακριτικού έργου και δογματικά εκπνώνται η ακριβής φύση του διαδικαστικού σταδίου και τα δρώντα σ' αυτό δικαστικά όργανα. Ειδικότερα:

(i) Εξομοιώνεται ο χρόνος διενέργειας προκαταρκτικής εξέτασης και προανάκρισης καθώς και η παράτασή του. Η παράταση επιφυλάσσεται για εξαιρετικές περιπτώσεις και ως τέτοιες ναούνται οι συνδεόμενες με την αποδεικτική πολυπλοκότητα της συγκεκριμένης υποθέσεως ή η ακραία έκφραση υπερφόρτωση όλων των προανακριτικών υπαλλήλων. Διευκρινίζεται με σαφήνεια ότι ο όρος «διάρκεια» στη μεν προκαταρκτική εξέταση αφορά όλο το διάστημα από την περιέλευση της καταγγελίας στην αρμόδια εισαγγελική αρχή έως ότου η τελευταία ολοκληρώσει το έργο της σ' αυτή τη φάση με την αρχειοθέτηση (ή απόρριψή της) ή την κίνηση της ποινικής δίωξης, στην δε προανάκριση από την παραγγελία του εισαγγελέα μέχρι την κατά άρθρο 245 ΚΠΔ ουσιαστική περάτωσή της. Είναι σαφές ότι μόνον ένας τέτοιος εννοιολογικός προσδιορισμός μπορεί να εξασφαλίσει την σκοπιμότητα και ουσιαστικότητα των εισαγόμενων χρονικών περιορισμών (βλ. Λ.Μαργαρίτη, Προκαταρκτική εξέταση - προανάκριση: Θεωρητικές συμβολές - πρακτικές εφαρμογές, ΠοινΔικ 2007, 596 επ.).

(ii) Το φαινόμενο παραμονής υποθέσεων στα αντίστοιχα γραφεία, χωρίς αυτό να δικαιολογείται από τη σοβαρότητα της υποθέσεως, δεν είναι σπάνιο. Εξάλλου, η μεν παρεχόμενη δυνατότητα τμηματικής παρατάσεως διηύρυνε τη διάρκεια ο δε όρος «συμπληρωματική» ανάκριση ήταν ασαφής. Με τη νέα μορφή της διατάξεως επιχειρείται εξορθολογισμός του πράγματος: ο ισχύων χρονικός περιορισμός μειώνεται, κριθείς ως ιδιαίτερα μεγάλη εκτέλεση - καταργείται η δυνατότητα τμηματικής παρατάσεως και αποσαφηνίζεται ότι συμπληρωματική είναι η διατασσόμενη από το Συμβούλιο περαιτέρω ανάκριση (βλ. Λ.Μαργαρίτη, Οι δικονομικοί περιεχομένου διατάξεις του Ν. 2721/1999, Υπερ 1999, 1485 επ.).

(iii) Οι παρεμβάσεις στα άρθρα 308 και 309 ΚΠΔ ουσιαστικοποιούν την προηγούμενη μεταβολή, εισάγοντας χρονικό περιορισμό για τον εισαγγελέα, προς υποβολή προτάσεως και το Συμβούλιο προς έκδοση βουλεύματος. Συνεπλήθηκα για την εξεύρεση των ορθών λύσεων κρίσιμες παράμετροι, όπως το εάν πρόκειται για πρωτοδικείο ή εφετείο και το εάν έχει διαταχθεί ή όχι αυτοπρόσωπη εμφάνιση.

Ειδικότερα για την επερχόμενη στο άρθρο 309 § 2 ΚΠΔ μεταβολή διευκρινίζονται τα παρακάτω: Από τη γνησιακή διατύπωση της ισχύουσας σήμερα ρύθμισης δεν καταλείπονται αμφιβολίες ως προς το ότι η αποδοχή του αιτήματος για αυτοπρόσωπη εμφάνιση οφείλει να αποτελέσει τον κανόνα και η απόρριψή του την εξαίρεση. Ωστόσο, το

αντίθετο σχήμα κυριάρχησε στη νομολογία του Αρείου Πάγου, ο οποίος σταθερά δέχεται ότι για την απόρριψη του σχετικού αιτήματος αρκεί η (στερεότυπη και γενικόλογη) αιτιολογία ότι ο αιτών έχει ήδη εκθέσει (: στην απολογία - στο υπόμνημα - στην έκθεση ασκήσεως του ενδίκου μέσου) επαρκώς τις απόψεις του (ενδεικτικά : ΑΠ 1253/1998, ΠοινΧρον 1999 . 688 , ΑΠ 1379/1998, ΠοινΧρον 1999.732 , ΑΠ 1666/1998, ΠοινΧρον 1999.354 , ΑΠ 924/1999, ΠοινΧρον 2000. 429 , ΑΠ 478/2000, ΝοΒ 2000. 1309, ΑΠ 1601/2001, ΠραξΛογΠΔ 2001.464) είναι προφανές ότι αυτή η νομολογιακή πορεία δεν μπορεί να επικροτηθεί για περισσότερους από έναν λόγους : Η προφορική απολογία ή το απολογητικό υπόμνημα αποτελούν το συνήθως συμβαίνον στο χώρο της κύριας ανάκρισης · τούτο είχε υπόψη του ο νομοθέτης και εντούτοις προχώρησε στη θέσπιση της ρυθμίσεως. Η εκτίμηση ότι η αμυντική προσπάθεια έχει εξαντληθεί και άρα η αυτοπρόσωπη εμφάνιση είναι περιττή, παρουσιάζεται πάντοτε επισφαλής · όχι μόνον γιατί μεσολαβεί η σχετική εισαγωγική πρόταση αλλά και διότι το περιεχόμενο των υπερασπιστικών ισχυρισμών (πραγματικών και νομικών) δεν μπορεί ποτέ να προεξοφληθεί . Το προσωπικό της εμφάνσεως δεν μπορεί να αναπληρωθεί με έγγραφη υποστήριξη των απόψεων. Ακόμη, όμως, και αν ήθελε αγνοήσει κανείς τα παραπάνω, παραμένει η ουσιώδης δογματική αντίρρηση : ένας τέτοιος τρόπος εφαρμογής της διατάξεως αντίκειται ευθέως τόσο στην αρχή της ισότητας των όπλων (= ο εισαγγελέας παρίσταται στο συμβούλιο - ο κατηγορούμενος όχι) , όσο και στο γενικότερο δικαίωμα ακρόασεως (:αδυναμία διατυπώσεως των απόψεων ενώπιον του αποφασίζοντος συμβουλίου) · παραβιάζονται, έτσι, αυξημένης τυπικής ισχύος επιταγές (: άρθρα 20 Συν και 6 ΕΣΔΑ) , καθιστώντας έτσι έκθετη τη χώρα μας απέναντι στη νομολογία του ΕΔΔΑ. Η νομοθετική παρέμβαση καθίσταται αναγκαία. Με τη νέα πρόβλεψη, η μόνη περίπτωση επιτρεπτής απορρίψεως αιτήματος για αυτοπρόσωπη εμφάνιση είναι εκείνη όπου αξιολογείται, με βάση ειδικά αναφερόμενους στο βούλευμα λόγους, ως σφόδρα πιθανή η απόδραση του κωπομένου · και σ'αυτή, όμως, την περίπτωση προβλέπεται ακώλυτη δυνατότητα εκπροσωπήσεως από το σύνθηφο (για τα παραπάνω βλ. ενδεικτικά : Δαλακούρα, Υπερ 1992. 429 επ. , Καρρά, ΠοινΧρον 1967. 126 επ. , Λ. Μαργαρίτη, Εμβάθυνση στην Ποινική Δικονομία 2006, σ. 582 επ. , Τζαννετή, ΠοινΧρον 1999 . 10 επ.)

Άρθρο 4

Η ανάσυρση της δικογραφίας που είχε αρχειοθετηθεί και η άσκηση ποινικής δίωξης, λόγω προσκομιδής ή επίκλησης νέων στοιχείων ή περιστατικών, αποτελεί ανεπίτρεπτο αιφνιδιασμό του φερόμενου ως εμπλεκόμενου. Επιβάλλεται η κλήτευσή του προς παροχή συμπληρωματικών εξηγήσεων, αφού τού τεθούν υπόψη τα προκύψαντα νέα περιστατικά ή στοιχεία, ώστε να έχει τη δυνατότητα ακρόασης και αντίκρουσής τους. Η διαδικασία αυτή θα είναι επωφελής και για τον επεξεργαζόμενο τη δικογραφία εισαγγελέα, ώστε να εκτιμήσει συνολικά το όλο αποδεικτικό υλικό και να αχθεί σε ασφαλέστερη κρίση.

Άρθρο 5

Η διάταξη του άρθρου 111 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται με το προτεινόμενο περιεχόμενο για λόγους εναρμόνισης με τις επερχόμενες στον ποινικό κώδικα τροποποιήσεις, συμβατότητας με συνταγματικές επιταγές και αποσαφήνισης ερμηνευτικών προβλημάτων. Ειδικότερα :

(i) Καταργείται η παρ. 6 λόγω της καταργήσεως των διατάξεων των άρθρων 316, 317, 318, 319, 320 και 321 του Ποινικού Κώδικα (μονομαχία).

(ii) Η τελευταία περίπτωση (παράγραφος 7 της ισχύουσας διάταξης) περιορίζει τον κύκλο των προσώπων ιδιάζουσας δωσιδικίας μόνο στους δικαστικούς λειτουργούς και όπως είναι φυσικό και στους δικηγόρους και τα μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ως προς τους οποίους, όπως αναφέρεται στην Εισηγητική Έκθεση Κώδικα Ποινικής Δικονομίας 16.5.1950, «δικαιολογείται η παρέκκλιση από των συνήθων κανόνων της δικαιοδοσίας, λόγω της συνυπηρεσίας αυτών μετά των αποτελούντων το συνήθως καθ' ύλην αρμόδιον δικαστήριο». Για τα άλλα πρόσωπα που αναφέρονται στην ισχύουσα διάταξη ο θεσμός της ιδιάζουσας δωσιδικίας δεν ανταποκρίνεται στις αντιλήψεις για την ίση μεταχείριση όμοιων περιπτώσεων του άρθρου 4 του Συντάγματος και αποβαίνει προνόμιο, ως μη έδει, ορισμένων κατηγοριών κρατικών και άλλων λειτουργών ή και επαγγελματικών τάξεων. Για το λόγο αυτό προτείνεται με μεταβατική διάταξη να καταργηθούν οι σχετικές διατάξεις νόμων, όπως λ.χ. οι διατάξεις των άρθρων 36 του Κώδικα Συμβολαιογράφων (Ν. 2803/2000), 39 του Ν. 3086/2002 περί Ν.Σ.Κ., 40 παρ. 2 του Ν. 1481/1984 περί ΕΛ.ΑΣ., 145 παρ. 1 του Κώδικα Δήμων & Κοινοτήτων (Ν. 3463/2006), 8 του Ν. 3772/2009 περί Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας, 3 εδ. ε' του Ν. 3074/2002 Γεν.Επιθ.Δημ.Διοικ. & Βοηθοί αυτού, οι οποίες ρυθμίζουν αλλιώς την δωσιδικία προσώπων. Σύστοιχα προτείνεται η τροποποίηση του άρθρου 112 παρ. 2 για την αρμοδιότητα εκδίκασης των πταισμάτων των προσώπων ιδιάζουσας δωσιδικίας.

(iii) Τέλος, στην ισχύουσα παράγραφο 8 ο όρος «πολυμελές πρωτοδικείο» αντικαθίσταται με τον όρο «πρωτοδικείο» , ώστε στον τελευταίο να υπαχθεί και το μονομελές πρωτοδικείο.

Διευκρινίζεται ότι η μεταβολή του άρθρου 111 ΚΠΔ περιορίζεται σε συγκεκριμένες επιδιώξεις και δεν συνδέεται με τη προβληματική γενικότερης αναμόρφωσης της αρμοδιότητας των ποινικών δικαστηρίων, ζήτημα που δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί στα πλαίσια αυτού του νομοσχεδίου και ιδίως στο συγκεκριμένο αντικείμενο που έχει τεθεί προς μελέτη και πρόταση. Άλλωστε το ζήτημα αυτό αποτελεί κατά βάση ύλη της λειτουργούσας ήδη Επιτροπής ανασύνταξης του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 6

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ) και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ) περιέχουν θεμελιώδη δικαιώματα, με τα οποία ολοκληρώνεται με επάρκεια η προστασία των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου (αλλά και γενικότερα των διαδίκων) και δημιουργείται έτσι μια συμπαγής ομπρέλα προστασίας που ευθυγραμμίζεται με τα ισχύοντα στο διεθνή και ευρωπαϊκό χώρο. Η νομολογιακή πρακτική των δικαστηρίων έχει επιδείξει μία διστακτικότητα στην πρακτική ενσωμάτωσης της προστασίας σοβαρών θεμελιωδών δικαιωμάτων (όπως π.χ. της δίκαιης δίκης, του τεκμηρίου αθωότητας, του δικαιώματος μη αυτοενοχοποίησης κλπ.) με αποτέλεσμα να καταδικάζεται η χώρα μας με ανησυχητική συχνότητα από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (βλ. μεταξύ πολλών άλλων τις αποφάσεις *Perjala* κατά Ελλάδος της 22.2.07, *Παραπονιάρης* κατά Ελλάδος της 25.9.08, *Καραβελατζής* κατά Ελλάδος της 16.4.09, *Τσότσος* κατά Ελλάδος της 30.4.09, *Elyasin* κατά Ελλάδος της 28.5.09, *Porovitsi* κατά Ελλάδος της 14.1.10). Να σημειωθεί ότι στο χρονικό διάστημα από 1959-2008 η χώρα μας είναι 8η χώρα στο Συμβούλιο της Ευρώπης (που έχει ως μέλη μέχρι σήμερα 47 χώρες) σε αριθμό καταδικαστικών αποφάσεων από το ΕΔΔΑ, 3η χώρα σε παραβιάσεις του εύλογου χρόνου εκδίκασης των υποθέσεων, 7η σε παραβιάσεις του θεμελιώδους δικαιώματος της δίκαιης δίκης, 1η σε παραβιάσεις του άρθρου 9 της ΕΣΔΑ και 9η σε παραβιάσεις του άρθρου 10. Από δε τις υποθέσεις που εκδικάζονται στην ουσία από το Δικαστήριο του Στρασβούργου μόνον το 2,3 % είναι απαλλακτικές! (βλ. ΝοΒ, τομ. 57 (2009), σελ. 2025επ.).

Με την προσθήκη στις απόλυτες ακυρότητες και της παραβίασης των προστατευόμενων δικαιωμάτων από τις ανωτέρω διεθνείς συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τις οποίες έχει επικύψει η χώρα μας και οι διατάξεις τους υπερισχύουν των κοινών νόμων (άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος), αποκαθίσταται πλήρως η εμπέδωση τους και στην δικαστηριακή πρακτική, η οποία είναι απαραίτητη για την ουσιαστική και αποτελεσματική εφαρμογή τους. Πλέον αυτών η χώρα μας με τη ρύθμιση αυτή εναρμονίζεται στο προσφάτως επικυρωθέν από όλα τα μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης 14ο Πρωτόκολλο της ΕΣΔΑ που προωθεί ακόμα περισσότερο την αρχή της επικουρικότητας, σύμφωνα με την οποία τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που κατοχυρώνονται στη Σύμβαση πρέπει να προστατεύονται αποτελεσματικά και ουσιαστικά πρωτίστως σε εθνικό επίπεδο.

Άρθρο 15

Οι επερχόμενες με το άρθρο 15 του Νομοσχεδίου μεταβολές αφορούν ζητήματα αναβολής και ιδιαίτερων δικασίμων. Πρόκειται για μεταβολές συντελούμενες για πρώτη φορά στα πλαίσια του ελληνικού ποινικού δικονομικού δικαίου και στοχεύουσες σε επιτάχυνση της διαδικασίας του ακροατηρίου και σε θεραπεία των εκδηλωθέντων σε πρακτικό επίπεδο παθολογικών συμπτωμάτων. Ειδικότερα :

(i) Ορίζεται ειδικά για τις χορηγούμενες ύστερα από αίτημα διαδίκου αναβολές ότι η διάρκειά τους δε θα υπερβαίνει τους δύο μήνες και ότι η εκδίκαση θα γίνεται πάντοτε με την ίδια ακριβώς σύνθεση που χορήγησε την αναβολή. Με τον τρόπο αυτό αποτρέπεται η από μέρους του διαδίκου υποβολή αιτημάτων που στοχεύουν σε παρέλκυση της διαδικασίας ή σε εκδίκαση της υποθέσεως με άλλη σύνθεση. Επιπλέον, η νέα πρόβλεψη θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για συχνότερη προσφυγή στο θεσμό της διακστής και στην αντιμετώπιση των αιτημάτων αναβολής με φειδώ και περίσκεψη. Σαφές, πάντως, είναι ότι η εισαγόμενη πρόβλεψη ούτε το δικαίωμα ακροάσεως, αφού δεν αποκλείεται η αναβολή, ούτε την αρχή του φυσικού δικαστή, αφού η χορηγούσα το πρώτον την αρχική αναβολή σύνθεση είναι η «φυσική» θίγει.

(ii) Εισάγεται πρόβλεψη ορισμού ιδιαίτερων δικασίμων μόνο για υποθέσεις με κατηγορούμενο ή κατηγορούμενους προσωρινά κρατουμένους. Πρόκειται για μέτρο οφειλόμενου απέναντι σε ανθρώπους που στερούνται την προσωπική τους ελευθερία παρότι τεκμαίρονται αθώοι. Μπορεί η επιβράδυνση της διαδικασίας να είναι αναγκαίο κάποτε κακό, αυτό το κακό όμως δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αφορά τους προσωρινά κρατουμένους. Είναι ζήτημα όχι μόνο επιταγών αυξημένης τυπικής ισχύος αλλά και στοιχειώδους νομικού πολιτισμού. Για την αποδοτικότητα του μέτρου εισάγονται δικλίδες ασφαλείας. Έτσι, οι δικασίμες αυτές είναι «ιδιαίτερες» με την διπλή του όρου έννοια, ήτοι αφορούν συγκεκριμένη κατηγορία κατηγορουμένων και είναι πρόσθετες σε σχέση με τις υπάρχουσες κοινές, προγραμματίζονται απαραίτητα κατά μήνα και στα μεγαλύτερα εφετεία της χώρας (Αθηνών, Πειραιά και Θεσσαλονίκης) αριθμητικά δεν μπορούν να είναι λιγότερες από τέσσερις το μήνα. Εκτιμάται πως η συγκεκριμένη ρύθμιση μπορεί, εφόσον ο δικηγορικός και δικαστικός κόσμος δείξει απέναντί της το σεβασμό που αυτή αποπνέει προς τους προσωρινά κρατουμένους, να οδηγήσει επιπρόσθετα σε αποσυμφόρηση των φυλακών και στη δημιουργία συνθηκών που θα επιτρέψουν να δικαστούν και οι υπόλοιπες υποθέσεις στις ήδη υπάρχουσες κοινές δικασίμες.

Άρθρα 4, 5, 8 και 9

Το πρόβλημα της εκδίκασεως των ποινικών υποθέσεων μέσα σε λογική προθεσμία συνάπτεται όχι μόνο με τη διάρθρωση της προδικασίας αλλά και με την οργάνωση της διαδικασίας στο ακροατήριο· μ'άλλα λόγια, συνάπτεται με τον τρόπο παραπομπής του κατηγορουμένου, αλλά ολοκληρώνεται τελικά με τη σύνθεση και την αρμοδιότητα των δικαστηρίων στα οποία ανατίθεται η εκδίκασή τους. Στην προσπάθεια της (χωρίς μείωση των δικαστικών

κεκτημένων) επιταχύνσεως της διαδικασίας η δεύτερη πλευρά του θέματος οφείλει να επαναπροσδιοριστεί .

Ειδικότερα :

Με το υπάρχον σήμερα κθεσώς η εκδίκηση των κακουρημάτων σε πρώτο μεν βαθμό ανήκει στα τριμελή εφετεία και τα Μικτά Ορκωτά Δικαστήρια), σε δεύτερο δε βαθμό στα πενταμελή εφετεία και στα Μικτά Ορκωτά Εφετεία). Η εκδίκηση των πλημμελημάτων ακολουθεί ένα σχήμα περισσότερο περίπλοκο , αφού : ορισμένα από αυτά (: τα τελώμενα από πρόσωπα ιδιάζουσας δωσιδικίας) ανήκουν σε πρώτο βαθμό στα τριμελή και σε δεύτερο βαθμό στα πενταμελή εφετεία - αλλά υπάγονται στην αρμοδιότητα του τριμελούς πλημμελειοδικείου σε πρώτο και του τριμελούς εφετείου σε δεύτερο βαθμό - τα υπόλοιπα αποτελούν ύλη του μονομελούς σε πρώτο και τριμελούς πλημμελειοδικείου σε δεύτερο βαθμό.

Η διαμορφωθείσα σήμερα σε πρακτικό επίπεδο κατάσταση είναι κοινός τόπος : ο ρυθμός εκδικάσεως των κακουρημάτων είναι απελπιστικά βραδύς , αλλά και ο αντίστοιχος των πλημμελημάτων δεν είναι ο επιθυμητός. Σ' αυτό το φαινόμενο κανείς από τους συλλειτουργούντες παράγοντες δεν μπορεί να μην επιδείξει την αναγκαία ευαισθησία . Οι δυνατότητες νομοθετικής προσεγγίσεως του προβλήματος είναι περισσότερες από μία, κινούμενες ανάμεσα σε ακραίες και σε ενδιάμεσες εκδοχές. Ακραία εκδοχή θα ήταν η καθιέρωση μονομελούς συνθέσεως επί κακουρημάτων (: «μονομελές εφετείο κακουρημάτων ») και η ανάθεση της εκδίκασης όλων των πλημμελημάτων σε πρώτο βαθμό στα μονομελή και σε δεύτερο βαθμό στα τριμελή πλημμελειοδικεία. Ενδιάμεση εκδοχή θα ήταν η διατήρηση κατά βάση του σημερινού σχήματος, εμπλουτισμένου όμως με νομοθετικές παρεμβάσεις που πολλαπλασιάζουν την αποτελεσματικότητά του.

Στο παρόν στάδιο δεν προτιμήθηκαν οι ακραίες εκδοχές, χωρίς πάντως να αποκλειστεί οριστικά το ενδεχόμενο να υιοθετηθούν μελλοντικά. Οι επιφυλάξεις για τον τρόπο λειτουργίας των μονομελών συνθέσεων κυρίως επί κακουρημάτων σε συνδυασμό με την ελπίδα αποδόσεως των άλλων μέτρων αποτέλεσαν τον κύριο ανασταλτικό παράγοντα. Η ανάθεση της εκδικάσεως (σε πρώτο και δεύτερο βαθμό) όλων των πλημμελημάτων στα πλημμελειοδικεία δεν υιοθετήθηκε τελικά προεχόντως για να αποφευχθεί η υπερφόρτωση της ύλης των δικαστών του πρώτου βαθμού, στους οποίους, με άλλη πρόβλεψη, μεταφέρεται, προς αποφόρτωση της ύλης των δικαστών του δεύτερου βαθμού, και η αρμοδιότητα περατώσεως της κύριας ανακρίσεως.

Το προτεινόμενο τελικά σχήμα διατηρεί μεν τη δομή του σημερινού, αυτή όμως η δομή αναμορφώνεται. Έτσι, με τροποποίηση των άρθρων 112 και 114 ΚΠΔ, αυξάνεται η αρμοδιότητα του μονομελούς πλημμελειοδικείου προς ελάφρυνση του τριμελούς πλημμελειοδικείου (: στο τριμελές υπάγονται κα' αρχήν τα τιμωρούμενα με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών πλημμελήματα). Το αποτέλεσμα είναι η επιτάχυνση της διαδικασίας, η τόνωση του συναισθήματος ευθύνης του δικαστή και η αποφόρτωση της πλημμεληματικής ύλης των εφετείων. Συνακόλουθα, τα τελευταία (: ποινικά εφετεία), συνεκτιμωμένου και του γεγονότος ότι παύουν να έχουν εκτεταμένες προδικαστικές αρμοδιότητες, μπορούν να εναχολθούν, σχεδόν αποκλειστικά με την εκδίκαση των κακουργημάτων.

Οι υπόλοιπες μεταβολές των άρθρων 43, 244 και 245 ΚΠΔ υπακούουν στην ως άνω θεμελιακή μεταβολή της αρμοδιότητας μονομελών και τριμελών πλημμελειοδικείων. Ειδικότερα η μεταβολή του άρθρου 245 § 3 ΚΠΔ υπακούει στην επερχόμενη κατάργηση της προανάκρισης επί πλημμελημάτων αρμοδιότητας μονομελούς πλημμελειοδικείου.

Άρθρα 16 και 17

Με το ισχύον σήμερα κανονιστικό πλαίσιο (: άρθρα 432 και 435 ΚΠΔ), σε περιπτώσεις απουσίας του κατηγορουμένου για κακούργημα από το ακροατήριο δίνονται οι ακόλουθες λύσεις : (i) εάν ο δράστης είναι άγνωστης διαμονής, η διαδικασία αναστέλλεται με διάταξη του εισαγγελέα εφετών ωσότου συλληφθεί ή εμφανιστεί ο κατηγορούμενος (: άρθρο 432 § 1 ΚΠΔ) .

(ii) εάν ο δράστης είναι γνωστής διαμονής και έχει απολυθεί από τις φυλάξεις λόγω συμπλήρωσης του ανώτατου ορίου προσωρινής κράτησης, δικάζεται σαν να ήταν παρών και όταν συλληφθεί ο κατηγορούμενος με βάση την (αμέσως εκτελεστή) ερήμην απόφαση, επαναλαμβάνεται η συζήτηση σε πρώτο και πάλι βαθμό κα' ανιμωλία . (iii) εάν ο δράστης είναι γνωστής διαμονής και δεν έχει εξαντλήσει το ανώτατο όριο της προσωρινής κράτησης, η διαδικασία στο ακροατήριο αναστέλλεται και διατάσσεται η σύλληψη και προσωρινή κράτησή του, μετά την επίτευξη της οποίας εκδικάζεται η υπόθεση .

Πρόκειται για σύστημα τεχνικά πολύπλοκο και ερμηνευτικά δυσχερές προσεγγίσιμο. Σε πρακτικό επίπεδο, η κυριότερη συνέπειά του ήταν η δημιουργία μεγάλου αριθμού (κακουργηματικού χαρακτήρα)

υποθέσεων, των οποίων η μὲν εκδίκαση ἔχει ανασταλεί οἱ δὲ δρᾶστες τοὺς εἶναι «δυνάμει» προσωρινὰ κρατούμενοι. Το συγκεκριμένο φαινόμενο αξιώνει ἄμεση νομοθετικὴ αντιμετώπιση· παρόμοια προσπάθεια εἶχε εκδηλωθεῖ καὶ στα πλαίσια τοῦ Ν. 1941/1991, ὅμως ἡ εἰσαχθεῖσα τότε ρύθμιση καταργήθηκε μετὰ τὸν (επακολουθήσαντα) Ν. 2172/1993 λόγω τῶν σφοδρῶν επικρίσεων ποὺ δέχθηκε προεχόντως στὴ βάση τῆς προσβολῆς ἀπὸ αὐτὴν τοῦ δικαιώματος ακροάσεως.

Ἡ προτεινόμενη τώρα λύση επιχειρεῖ νὰ προωθήσει τὴ διαδικασία, ἐπιδεικνύοντας ὅμως, τὸν ἀναγκασμὸ στα δικάματα τοῦ κατηγορουμένου. Ἐτσι: (i) Για τοὺς ἀγνωστῆς διαμονῆς κατηγορουμένους, τὸ καθεστὼς παραμένει ἀμετάβλητο· ἡ διαδικασία αναστέλλεται καὶ πάλι εἰσαγόμενος μόνον εἰδικὴ προβλεψέως γὰρ τὸ θέμα τῆς παραγραφῆς τοῦ αξιοποίνου. (ii) Για τοὺς (ὄντες ἢ θεωρούμενους) γνησθῆς διαμονῆς τὸ καθεστὼς μεταβάλλεται: Ἡ μὲν ὑπόθεση εκδικάζεται πάντοτε, στὸν κατηγορούμενο ὅμως ἀναγνωρίζεται δυνατότητα ἀκυρώσεως τῆς διαδικασίας ἀνὰ ἡ ἀπουσία τοῦ οφείλεται σὲ λόγους ἀνώτερης βίας. Ἡ προκρινόμενη λύση διαφέρει ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχη ἐπὶ πλημμελημάτων (: ἀρθρο 341 ΚΠΔ), ἀφοῦ ἡ ἀκύρωση δὲν προϋποθέτει ἀνέκκλητη ἀπόφαση· διαφέρει καὶ ἀπὸ τὴν παλαιότερη ἐπιλογή τοῦ Ν. 1941/1991, μὴ καὶ ἀναγνωρίζει δυνατότητα ἀκυρώσεως στὸν ἀνυπαίτιως μὴ ἐμφανισθέντα. Ἐκτιμάται πως μετὰ τὴν εισηγούμενη ρύθμιση: καὶ τὸ δικαίωμα ακροάσεως τοῦ κατηγορουμένου εξασφαλίζεται σὲ ἀπόλυτα ικανοποιητικὸ βαθμὸ καὶ ἡ διαδικασία ἐπιταχύνεται ὡς ἓνα σημεῖο καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν προσωρινὰ κρατούμενων μειώνεται (γὰρ ὅλα τα παραπάνω βλ. Δέδε, Ἡ κατὰ ἀπόντων καὶ φυγοδίκων διαδικασία, 1968, Καίσαρη, Ἡ ἐρημοδικία ἐπὶ κατηγορουμένου γὰρ κακούργημα, μετὰ τὸ Ν. 2172/1993, ΠοινΧρον 1994. 699 ἐπ., Καϊάφα -Γκμπάντι/Μαργαρίτη, Ποινικό Δίκαιο καὶ Ἄρειος Πάγος, 2008, Μαργαρίτη, Δίκη γὰρ κακούργημα καὶ ἀπὸν κατηγορούμενος, 2008, Σπινέλλη, Ἡ ἀπουσία τοῦ κατηγορουμένου γὰρ πλημμέλημα ἀπὸ τὴ δίκη στὸ ἀκροατήριον, ΠοινΧρον 2001. 1057 ἐπ.).

Ἄρθρο 21

Οἱ προτεινόμενες στὸ ἀρθρο 489 ΚΠΔ μεταβολές ἔχουν διπλὸ σημεῖο ἀναφορᾶς: ἀπὸ τὴ μίαν τὰ ὅρια καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴν ἔκταση τοῦ ἐκκλητοῦ. Εἰδικότερα: Τὰ ὅρια ἐκκλητοῦ ἀναμορφώνονται, ἔτσι ὥστε νὰ εἶναι προσβλητὴς μετὰ ἐφεση οἱ ἀποφάσεις: τοῦ πταισματοδικείου, ὅταν ἐπιβάλλων κράτηση περισσότερο ἀπὸ 10 ἡμέρες (ἀντὶ γὰρ 8 ἡμέρες) - τοῦ μονομελοῦς πλημμελειοδικείου, ὅταν ἐπιβάλλουν φυλάκιση πᾶνω ἀπὸ τρεῖς μῆνες (ἀντὶ γὰρ 60 ἡμέρες) καὶ τοῦ τριμελοῦς πλημμελειοδικείου, ὅταν ἐπιβάλλουν φυλάκιση πᾶνω ἀπὸ πέντε μῆνες

(αντί για 4 μήνες). Πρόκειται για (όχι ουσιώδεις) αλλαγές, οι οποίες αίρουν αν φευγείσες εφαρμοστικές διχογ ν μίες, εξορθολ φ ζουν τα υπάρχοντα μεγέθη και (ως ένα βαθμό) επιταχύνουν τη διαδικαστική εκκαθάριση υποθέσεων μικρής σημασίας, χωρίς να επέρχεται τρώση του δικαιώματος για προσφυγή σε ανώτερο δικαστήριο.

Η διεύρυνση της εκτάσεως του εκκλητού αφορά τις αποφάσεις των δικαστηρίων ανηλικών. Με το ισχύον σήμερα (διαμορφωθέν με το άρθρο 45 του Ν. 3160/2003) καθεστώς δεν μπορεί να ασκηθεί έφεση κατά αποφάσεως δικαστηρίου ανηλικών, με την οποία επιβάλλονται αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα (μια τέτοια απόφαση θεωρείται από τη νομολογία μας αθωωτική: ΑΠ 18/1974, ΠοινΧρον 1974. 344, ΑΠ 572/1985, ΠοινΧρον 1986,41, ΑΠ 366/1998, ΠοινΧρον 1998. 968, ΕφΑιγ 8/1978, ΠοινΧρον 1978.634) ή στερητική της ελευθερίας ποινή υπολειπόμενη κατά το ύψος της των ορίων εκκλητού των αποφάσεων του μονομελούς ή τριμελούς πλημμελειοδικείου αντίστοιχα. Ωστόσο, οι προβλέψεις αυτές πρέπει να θεωρηθούν ανίσχυρες, ως προσκούουσες στο άρθρο 40 § 2 στοιχ. β' περ. ν της (κρωθείσας με το Ν. 2101/1992) «Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού» του ΟΗΕ που προβλέπει ότι κάθε παιδί ύποπτο ή κατηγορούμενο για παράβαση του ποινικά νάμου έχει, μεταξύ άλλων, το δικάωμα: «Εάν κριθεί ότι παρέβη το νόμο, να μπορεί να προσφύγει κατ' αυτής της απόφασης και κατά οποιουδήποτε μέτρου που λήφθηκε ως συνέπεια αυτής ενώπιον μιας ανώτερης αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής ή δικαστικού σώματος, σύμφωνα με το νόμο». Με την προτεινόμενη τροποποίηση του άρθρου 489 § 1 περ. δ' και ε' ΚΠΔ η πρόσκρουση του κανά δικάου προς αυξημένης τυπικής ισχύος επιταγές αίρεται, αφού καθίστανται εκκλητές οι αποφάσεις των δικαστηρίων ανηλικών και όταν ακόμη αυτές επιβάλλουν αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα ή στερητική της ελευθερίας ποινή μικρότερου του αντίστοιχου ορίου εκκλητρώ ύψους (για τα παραπάνω βλ. Μαργαρίτη, Ποινική Δικονομία - Ένδικα Μέσα, Ι, 2005, σ. 56 επ., Συλίκου, Το δικάωμα έφεσης κατά των αποφάσεων των δικαστηρίων ανηλικών, ΠοινΔικ 1998, 679 επ.).

Άρθρα 22 και 18

Και η στοιχειώδης παρατήρηση των νομολογιακών δεδομένων οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τα ποινικά μας δικαστήρια δεν χορηγούν, ιδίως επί των κακουργημάτων, ούτε ανασταλτικό αποτέλεσμα στην ασκηθησόμενη έφεση, ούτε αναστολή εκτελέσεως στην ασκηθείσα έφεση. Ο από μέρους των δικαστηρίων κ ακ αργ ημάτων τρόπος

εφαρμογής της διατάξεως του άρθρου 497 ΚΠΔ είναι ολότελα αρνητικός. Η σχετική διαδικασία έχει προβλέψει, στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων, τη μορφή διαδικασίας με περίπου «προεξοφλημένη» την αρνητική της κατάληξη, καθιστώντας έτσι την παράσταση του κατηγορημένου και τη συμπάρσταση του συνηγόρου ολότελα περιττή: το αποκορύφωμά της, η έκδοση, με τη συμπλήρωση ενός εντύπου, μιας αποφάσεως βεβαιούσας τη μη συνδρομή δήθεν των απαιτούμενων για τη χορήγηση της αναστολής της προϋποθέσεων. Στην κάμψη της ορατής δικαστικής αυστηρότητας ασφαλώς δεν βοηθά και το οικείο κανονιστικό πλαίσιο, το οποίο και ασαφές είναι και ετερόκλητο για αξιολόγηση μεγέθη εισάγει. Αυτή η κατάσταση είναι, πέραν των αόρητων συνεπειών που παράγει σε ουσιαστικό επίπεδο, προδήλως ασυμβίβαστη τόσο προς το ισχύον εισέτι τεκμήριο αθωότητας του κατηγορουμένου, όσο και προς την κατοχύρωση του δευτέρου βαθμού δικαιοδοσίας από το (κυρωθέν με το ν. 1705/1987) 7^ο (συμπληρωματικό) της ΕΣΔΑ Πρωτόκολλο και το (κυρωθέν με το ν. 2462/1997) ΔΣΑΠΔ.

Η παρέμβαση στο ισχύον άρθρο 497 ΚΠΔ είναι, ενόψει των ανωτέρω, αναπτόρεπτη. Αναμορφώνεται, συνακόλουθα, το περιεχόμενο του άρθρου 497 ΚΠΔ και με βάση τις εισηγούμενες ρυθμίσεις: επί επιβολής ποινής φυλακίσεως, η έφεση έχει αυτοδικαίως ανασταλτικό αποτέλεσμα, με δυνατότητα του δικαστηρίου να επιβάλει περιοριστικούς όρους όταν η φυλάκιση υπερβαίνει τα τρία χρόνια - επί ποινών καθείρξεως η κρίση επαφίεται στο δικαστήριο - στην κρίση αυτή κανόνα αποτελεί το ανασταλτικό αποτέλεσμα ή η αναστολή και εξαίρεση η άρνησή τους - αντικειμενικοποιούνται τα κριτήρια με προσφυγή σ' εκείνα της προσωρινής κρατήσεως κατά το άρθρο 282 ΚΠΔ - η υπέρμετρη και ανεπανόρθωτη βλάβη λειτουργεί πάντοτε θετικά και ουδέποτε αρνητικά και προβλέπεται ρητά η δυνατότητα άρσεως της αναστολής σε περίπτωση παραβιάσεως των τεθέντων όρων.

Το αντίστοιχο πρόβλημα στο επίπεδο της αναιρέσεως εκτιμήθηκε ότι αντιμετωπίζεται επαρκώς με την υφιστάμενη ρύθμιση του άρθρου 471 § 2 ΚΠΔ, ενόψει κυρίως του ότι η τρώση του τεκμηρίου αθωότητας είναι εδώ ως ένα σημείο δεδομένη. Η μόνη μεταβολή που επέρχεται (: και αυτή για εναρμόνιση με το άρθρο 497 ΚΠΔ) είναι η απάλειψη του όρου «για οποιοδήποτε λόγο» από τον υπάρχοντα περιορισμό της νέας αιτήσεως αναστολής. Κατά τα λοιπά, αφήνεται (: χωρίς κανονιστική αποτύπωση) στο δικαστήριο κάθε φορά να εκτιμά μεγέθη όπως: ο πρωτοβάθμιος ή δευτεροβάθμιος χαρακτήρας της αποφάσεως - η πιθανότητα ευδοκιμήσεως της ασκηθείσας αναιρέσεως και η εικαζόμενη μεταχείριση του κατηγορουμένου κατά τη μετ' αναίρεση διαδικασία (για

όλα τα παραπάνω βλ. Καρρά, Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο, 2007, σ. 889 επ., Μαργαρίτη, Ποινική Δικονομία - Ένδεκα Μέσα, Ι, 2005, σ. 244 επ., Συμεωνίδη, Το ανασταλτικό αποτέλεσμα της έφεσης και της αναίρεσης κατά αποφάσεων στην ποινική δίκη, 1999).

Άρθρο 11

Η ουσιαστική περάτωση της κύριας ανάκρισης για κακούργημα με απευθείας κλήση του εισαγγελέα εφετών, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του προέδρου εφετών, διατηρήθηκε μεν ως τρόπος παραπομπής του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, με ιδιαίτερες όμως επιφυλάξεις λόγω του δεδομένου δικαιοκρατικού ελλείμματός του (το δικαιοκρατικό αυτό έλλειμμα έχει ανδείξει με ενόψει και πληρότητα ο καθηγητής Γ. Καλφάλης στα έργα του : Η απευθείας κλήση στο ακροατήριο, 1990 - Η περάτωση της ανάκρισης (με απολογία, ένταλμα συλλήψεως και ένταλμα βίαιης προσαγωγής), 1995 - Η παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, 2000) και με την προοπτική να εγκαταλειφθεί όταν αντραφούν οι πιεστικές ανάγκες της δικαστικής μας πραγματικότητας . Ωστόσο, η επιλεγείσα τελικά διατήρηση συνοδεύεται από μέτρα παράπλευρα που καθιστούν την εφαρμογή του άκρως περιορισμένη και ταυτόχρονα δικαιοπολιτικά ενσχυμένη . Πιο αναλυτικά :

Με το υφιστάμενο σήμερα καθεστώς, ο συγκεκριμένος τρόπος παραπομπής τυγχάνει κανονιστικά ευρείας εφαρμογής, αφού συναντάται σε υπερβολικά μεγάλο αριθμό ειδικών ποινικών νόμων (βλ. τους νόμους : 663/1977, 1419/1984, 1815/1988, 1892/1990, 2168/1993, 2523/1997, 3028/2002, 3074/2002, 3340/2005, 3386/2005 και 3459/2006). Με την εισηγούμενη λύση, η σχετική ύλη περιορίζεται θεαματικά, αφού πια συγκροτείται μόνον από τέσσερις κατηγορίες κακουργημάτων : ναρκωτικά (ν. 3459/2006) - όπλα (ν. 2668/2003)- εμπρησμός σε δάση (: άρθρα 265 και 264 ΠΚ) και διακεκριμένες κλοπές και ληστείες (: άρθρα 374 και 380 ΠΚ) · ουσιαστικά, δηλαδή, με την προτεινόμενη λύση αποτυπώνεται η ρύθμιση του ν. 663/1977 στην αρχική του μορφή, εγκαταλειφθεισών όλων των διευρύνσεών της.

Τούτος ο τρόπος παραπομπής ενσωματώθηκε στον Κώδικα Ποινικής Δικαστικής με θέσπιση ειδικού άρθρου. Έτσι, και το απαράδεκτο φαινόμενο της «παραδικονομίας» περιορίζεται και η πληρότητα της συστηματικής εικόνας διευκολύνεται. Κρίσιμες, προς την κατεύθυνση ενισχύσεως των δικαιοκρατικών αναφορών της απευθείας κλήσεως, είναι οι ακόλουθες δύο συμπληρωματικές προβλέψεις της :

από τη μία, η πρόβλεψη για υποχρέωση του εισαγγελέα εφετών να ενημερώσει ως προς το περιεχόμενο της προτάσεώς του τον ενδιαφερόμενο κατηγορούμενο, ο οποίος και μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα ακροάσεως, υποβάλλοντας υπόμνημα με τις απόψεις του· από την άλλη, η αφαίρεση από τον πρόεδρο εφετών της δυνατότητας εκδόσεως εντάλματος συλλήψεως ή προσωρινής κράτησεως. Μ' ένα τέτοιο κανονιστικό πλαίσιο, εκτιμάται ότι η απευθείας κλήση αποτελεί ένα «αν & ό» τρόπο παραπομπής, που μπορεί, σε επίπεδο προσωρινότητας, να δώσει μια πνθή ταχύτητας στην αποτελεσματική ποινική δικαιοσύνη.

Άρθρα 10 § 1 , 19 και 20

Οι τρόποι ουσιαστικής περάτωσης της κήφιας ανάρσης για κ & όργια που υφίστανται σήμερα είναι τέσσερις : βούλευμα συμβουλίου πλημμελειοδικών - βούλευμα συμβουλίου εφετών σε πρώτο και τελευταίο βαθμό - βούλευμα συμβουλίου εφετών αμετάκλητο - απευθείας κλήση. Με την εισηγούμενη λύση, οι τρόποι αυτοί ουσιαστικά ενοποιούνται σε έναν : το βούλευμα του συμβουλίου πλημμελειοδικών, με δύο περιορισμένες εκθέσεως εξαιρέσεις : (το βούλευμα του συμβουλίου εφετών σε πρώτο και τελευταίο βαθμό και την απευθείας κλήση). Με τον τρόπο αυτό, το κομβικό ζήτημα της παραπομπής ανσίθεται σε ένα πολυπρόσωπο δικαστικό σχηματισμό, - ισχυρό εγγυητικά ανάχωμα στις πρόχειρες παραπομπές.

Οξύ ήταν το πρόβλημα της προσβολής ή όχι του βουλεύματος αυτού με ένδικα μέσα. Η προσπάθεια αναζητήσεως λύσης που και στη διαδικαστική εξέλιξη θα προσέδιδε την απαιτούμενη επιτάχυνση, και πλ & μα προστασίας των δικαιωμάτων του κατηγορούμενου θα δημιουργούσε εμφανίζεται όχι ευχερής. Τελικά, ύστερα από στάθμιση όλων των συλ-λειτουργούντων παραγόντων, υιοθετήθηκε ένα δικονομικό σχήμα που σηματοδοτείται από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά : στον κατηγορούμενο ανσνφίζεται δικάωμα μόνον εφέσεως (όχι και αναιρέσεως) κατά του βουλεύματος και μάλιστα αποκλειστικά για δύο λόγους, ήτοι την απόλυτη ακυρότητα και την εσφαλμένη ερμηνεία ή εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διατάξεως. Στον πολιτικώς ενάγοντα δεν αναγνωρίζεται δικαίωμα ασκήσεως ενδίκου μέσου (: ούτε εφέσεως ούτε αναιρέσεως) κατά του βουλεύματος. Σε επίπεδο δικλείδων ασφαλείας, παραμένει το δικαίωμα του εισαγγελέα εφετών να ασκεί έφεση και του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου ν' ασκή ανάρρηση κατά οποιουδήποτε βουλεύματος του συμβουλίου πλημμελειοδικών .

Με το εισηγούμενο σχήμα, εκείνο που κατά βάση συντελείται είναι η κατάργηση του αναιρετικού ελέγχου και η συρρίκνωση στα όρια του ελαχίστου του δευτεροβάθμιου ελέγχου. Εκπράται ότι έτσι : από τη μια απελευθερώνονται δικαστικές δυνάμεις (Άρειος Πάγος - Εφετεία), οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν σ' άλλα επίπεδα (: του Αρείου Πάγου, στην ανύψωση της ποιότητας του παραγόμενου σε επίπεδο αποφάσεων ακυρωτικού έργου - του εφετείου, στην εξασφάλιση των προϋποθέσεων γρήγορης και φερέγγυας εκδικάσεως των σωρευμένων και αναμενουσών εκδίκαση υποθέσεων) · από την άλλη όπi επιλέγεται ένας φερέγγυος δικαστικός σχηματισμός (: ο πρωτοβάθμιος) που μπορεί να δώσει ταχείες και επαρκείς (: ουσιαστικά και νομικά) διεξόδους στο σημερινό αδιέξοδο του συστήματος απονομής της ποινικής δικαιοσύνης στη χώρα μας.

Άρθρα 10 § 2 και 14

Με το ισχύον σήμερα κανονιστικό πλαίσιο (: άρθρα 308 παρ. 3 και 315 παρ. 1 και 3 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας) προβλέπεται ότι με την περάτωση της κρίσης αν έρωης και την παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, το συμβούλιο, εάν συντρέχει νόμιμη περίπτωση, αποφασίζει για την απόλυση του προσωρινά κρατούμενου κατηγορουμένου ή για τη συνέχιση της προσωρινής κράτησής του ή διατάσσει για πρώτη φορά τη σύλληψη και προσωρινή κράτησή του, ακ όμη και αν δεν έχει εκ ώθει ένταλμα σύλληψης ή προσωρινής κράτησης από τον ανακριτή.

Είναι προφανές ότι στην παραπάνω ρύθμιση υφίσταται κενό, αφού αυτή δεν προβλέπει τίποτα για τους περιοριστικούς όρους. Το κενό αυτό οφείλεται στο ότι ο θεσμός των περιοριστικών όρων τέθηκε για πρώτη φορά με το ν. 1128/1981, που τροποποίησε τα άρθρα 282-288, 296 - 299 και 302 έως 304 ΚΠΔ, χωρίς, όμως, να προβλέψει και την αναγκαία τροποποίηση του άρθρου 315 ΚΠΔ. Ωστόσο, για την ταυτότητα του ν ρικώ λ ό ω, αν έρωθεν γν άναν δεκ ό ότι η συγκεκριμένη ρύθμιση ισχύει και για τους περιοριστικούς όρους.

Οι προτεινόμενες μεταβολές (: με τη σχετική τροποποίηση του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 3 του άρθρου 308 και των παραγράφων 1 και 3 του άρθρου 315 ΚΠΔ) καλύπτουν (και) νομοθετικά το κενό που επισημάνθηκε πιο πάνω και αίρουν τις υφιστάμενες μέχρι σήμερα ενδοσυστηματικές δυσαρμονίες, αφού προβλέπουν ρητά πλέον τη δικαιοδοσία του συμβουλίου να αποφασίζει στο συγκεκριμένο διαδικαστικό στάδιο όχι μόνο για την προσωρινή κράτηση αλλά και για τους περιοριστικούς όρους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ

Ειδικοί Ποινικοί Νόμοι

Άρθρο 24

Με τη διάταξη του άρθρου πέμπτου του Ν. 3625/2007 (ΦΕΚ 290 Α'), ορίστηκε ότι υποθέσεις ανηλικών θυμάτων των πράξεων που αναφέρονται στα άρθρα 323Α παρ.4 [εμπορία ανθρώπων] και 324 [αρπαγή ανηλικών], καθώς και εκείνων που τιμωρούνται σε βαθμό κακουργήματος και αναφέρονται στο σύνολο των διατάξεων των άρθρων 336 έως 353 του Π.Κ. [εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής], «ανακρίνονται και εκδικάζονται εντός δύο ετών από την τέλεση της πράξης». Και τούτο, γιατί όπως αναφέρεται στην Αιτιολογική Έκθεση (βλ. ΠοινΧρ ΝΗ'187, ιδίως σ.190) υφίσταται «αναγκαιότητα της σύντομης εκδίκασης [...] λόγω της σοβαρότητας των εγκλημάτων αυτών».

Στη συνέχεια, η άνω διάταξη αντικαταστάθηκε με τη διάταξη του άρθρου 7 του Ν. 3727/2008 (ΦΕΚ 257 Α') και ορίστηκε ότι «η ανάκριση διεξάγεται κατ' απόλυτη προτεραιότητα και περατώνεται για τα κακουργήματα και συναφή πλημμελήματα σύμφωνα με τα άρθρα 20 και 21 του ν. 663/1977 (ΦΕΚ 215 Α')». Ακόμη, με την ίδια διάταξη ορίστηκε ότι «ο προσδιορισμός δικασίμου ορίζεται, σε πρώτο βαθμό, το βραδύτερο εντός έξι μηνών από την παραπομπή της υπόθεσης στο ακροατήριο και, σε δεύτερο βαθμό, εντός τεσσάρων μηνών από την άσκηση της έφεσης».

Τέλος, με τη διάταξη του άρθρου 29 παρ. 2 του Ν. 3772/2009 (ΦΕΚ 112 Α') ορίστηκε ότι τα άνω κακουργήματα «εκδικάζονται από το τριμελές εφετείο».

Οι κατά τα άνω ρυθμίσεις, με τις οποίες αφαιρείται «κλασσική» ύλη από την αρμοδιότητα του ΜΟΔ και οι συγκεκριμένες υποθέσεις παραπέμπονται με απευθείας κλήση, σύμφωνα με τα άρθρα 20 και 21 του Ν. 663/1977, στο ακροατήριο του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων, θεωρούνται άστοχες και έχουν δημιουργήσει ήδη αρκετά προβλήματα κατά την εφαρμογή τους.

Από τις διατάξεις του άρθρου 97 του Συν τ συν ά σ π α ι ότι η γ ν ι κ ή ή αρμοδιότητα εκδίκασης των κακουργημάτων ανήκει στα μικτά ορκωτά δικαστήρια που συγκροτούνται από τακτικούς δικαστές και ενόρκους, όπως νόμος ορίζει, και η αφαίρεση κακουργημάτων από τα δικαστήρια αυτά θα πρέπει να συνιστά την εξαίρεση και να γίνεται με ιδιαίτερη φειδώ. Η παρεχόμενη, με την άνω συνταγματική διάταξη, στον κοινό νομοθέτη εξουσιοδότηση, δεν πρέπει να φτάνει μέχρι το σημείο ανατροπής του κανόνα. Έτσι, η αφαίρεση από την αρμοδιότητα του ΜΟΔ των παραπάνω κακουργημάτων με θύματα ανηλικούς, δεν είναι κρίνεται ούτε δικαιολογημένη ούτε σκόπιμη, αφού τα κακουργήματα αυτά είναι από τη φύση τους εκείνα που κατά παράδοση ανήκαν στην αρμοδιότητα των Μικτών Ορκωτών Δικαστηρίων και τα οποία προεχόντως μπορούσαν να κρίνουν οι ένορκοι.

Εξάλλου, η επιτάχυνση της ποινικής διαδικασίας, την οποία επαγγέλλεται η ΑιτΕκθ του Ν. 3727/2008 (βλ. ΠοινΧρ ΝΘ'89 επ., ιδίως σελ. 91), με την αποκοπή μάλιστα της ενδιάμεσης διαδικασίας των συμβουλίων, δεν επιτεύχθηκε, αφού οι υποθέσεις παραπέμφθηκαν μεν στο ακροατήριο του ΤριμΕφΚακ/των, αλλά «λίμνασαν» σ' αυτό, αφού είναι κοινώς γνωστό ότι η Εισαγγελία Εφετών Αθηνών, ενδεικτικά, προσδιορίζει 25-35 κακουργήματα σε

κάθε δικάσιμο. Αντίθετα, οι υποθέσεις αυτές θα εκδικάζονταν πιο γρήγορα εάν παρέμεναν στο φυσικό τους δικαστή, δηλαδή στο ΜΟΔ. Μάλιστα, θα επέλθει περισσότερη ταχύτητα εάν αυτές παραπέμπονται στο ακροατήριο του ΜΟΔ με αμετάκλητο βούλευμα του δικαστικού συμβουλίου.

Άλλωστε, η κρινόμενη ρύθμιση είναι άστοχη διότι εξαιτίας της παραπομπής των υποθέσεων αυτών με κλητήριο θέσπισμα του Εισαγγελέα Εφετών, με τη σύμφωνη γνώμη του Προέδρου Εφετών, δεν προηγείται η αναγκαία επεξεργασία των δικογραφιών με αποτέλεσμα οι σχετικές υποθέσεις να μην είναι «ώριμες» για την εκδίκασή τους στο ακροατήριο. Εξάλλου, πέρα από τη γενικότερη επιβράδυνση απονομής της ποινικής δικαιοσύνης, λόγω παραπομπής στο δικαστήριο υποθέσεων χωρίς τη βάση της προδικασίας, «το να συντέμνει κανείς την προδικασία ‘επί δικαίων και αδίκων’ ισοδυναμεί με την επιβολή σε βάρος των ‘δικαίων’ [κατ’ αυτών στο πρόσωπο των οποίων δεν συντρέχουν «πιεστικές» ενδείξεις ενοχής] ενός δυσανάλογου [...] κακού» (βλ. σχετικά Ν. Ανδρουλάκη, Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης, 3^η έκδ., 2007, σελ.385, Ν. Λίβου, ΠοινΧρ ΝΣΤ’1003).

Για όλους τους παραπάνω λόγους κρίνεται αναγκαία η «επιστροφή» των εν λόγω υποθέσεων στο ΜΟΔ, στο φυσικό τους δικαστή, με την έκδοση αμετακλήτου βουλεύματος.

Άρθρο 25

Η οφειλή μικρών ποσών στα ασφαλιστικά ταμεία αποποινοικοποιείται, με διαφοροποίηση για πρώτη φορά, του ύψους του ποσού που οφείλεται (μεγαλύτερο ποσό για ασφαλιστικές εισφορές που βαρύνουν τον υπόχρεο και μικρότερο για παρακρατούμενες από τον εργοδότη ασφαλιστικές εισφορές). Παράλληλα επιτυγχάνεται αποσυμφόρηση των ποινικών δικαστηρίων από μεγάλο αριθμό αντιστοιχών δικογραφιών, ενώ η είσπραξη των ποσών αυτών μπορεί να επιτευχθεί με τα προβλεπόμενα μέσα διοικητικής εκτέλεσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ

Κώδικας οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργιών

Άρθρο 26

Η αξιολόγηση των εισαγγελικών λειτουργιών από τον επιθεωρητή πρέπει να περιλαμβάνει και τις εκδιδόμενες διατάξεις, ιδίως αυτές με τις οποίες αρχειοθετούνται δικογραφίες μετά τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης. Από τη διατύπωση αυτών των διατάξεων μπορεί να εκτιμηθεί η ανάληψη πρωτοβουλίας και ευθύνης από τον Εισαγγελικό λειτουργό να περατώσει μια δικογραφία με την αρχειοθέτηση, η ουσιαστική και νομική της τεκμηρίωση και η επιβαλλόμενη επεξεργασία όλου του αποδεικτικού υλικού. Έτσι παρέχεται κίνητρο στους εισαγγελικούς λειτουργούς να αποφεύγουν την παραπομπή στο ακροατήριο, στις περιπτώσεις που αυτή δεν δικαιολογείται από τις

συλλεγείσες ενδείξεις, και με τον τρόπο αυτό να μην επιβαρύνεται άσκοπα η κύρια διαδικασία, όπως προκύπτει από το δυσανάλογα μεγάλο αριθμό αθωωτικών αποφάσεων των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων.